

Werken aan beginnende geletterdheid bij kleuters (klankbewustzijn)

Onderwijsvorm	Kleuteronderwijs
Bouwsteen	 Bouwsteen 4 Schriftelijke vaardigheden: ga voor een vroege start en blijf inzetten op technisch lezen en leesbegrip
Aanbeveling	4.1 Bereid leerlingen vroeg genoeg voor op het leren lezen

Achtergrond

Verschillende studies tonen aan dat het belangrijk is om vroeg genoeg in te zetten op de vaardigheden die het leren lezen ondersteunen, in het bijzonder voor kinderen met een risico op leesmoelijkheden. Deze preventieve aanpak helpt om latere leesproblemen te voorkomen of ernstige problemen bij risicolezers tegen te gaan. Daarnaast versterkt een vroege aandacht voor beginnende geletterdheid ook de mondelinge taal.

Beschrijving

Klankbewustzijn en letterkennis blijken belangrijke voorspellers voor het latere leesproces. Vroeg hierop inzetten is van belang, zeker voor risicolezers. Maar hoe pak je dit aan op een manier die past bij **jonge kinderen**? Op basis van effectieve buitenlandse taaltrajecten en praktijkvoorbeelden geven we enkele concrete tips om aan klankbewustzijn te werken:

- Prikkel het klankbewustzijn van de kinderen aan de hand van **spelletjes**. Laat de kinderen bijvoorbeeld:
 - Rijmparen uitzoeken bij plaatjes met woorden, of, iets eenvoudiger, aangeven of twee woorden al dan niet rijmen;
 - Woorden verdelen in klankgroepen door te klappen of te springen. De relatie tussen klankbewustzijn met grotere eenheden is minder sterk dan met fonemen, maar kan een opstapje zijn;
 - Uit een reeks plaatjes de woorden aanduiden die met dezelfde klank beginnen als een opgegeven woord. Een stapje moeilijker: de kinderen trekken een plaatje uit een zak, zeggen met welke klank het woord op het plaatje begint en zoeken zelf andere woorden die met dezelfde klank beginnen.
- Bied niet te veel taken tegelijk aan en bouw **stapsgewijs** op;
 - Bij het verdelen in klankgroepen begin je bijvoorbeeld met 'voet-bal' en bouw je dan op naar 'voet-je' en 'voe-ten';
 - Bij het leren herkennen van een klank kan je met een volgende opbouw werken:

- » Start met het uitluisteren van een klank in een woord, bijvoorbeeld met voorwerpen en afbeeldingen: *Hoor je p in aap? Waar?;*
 - » Ga dan naar auditieve analyse: *Welke klanken hoor je in aap?;*
 - » Nog later werk je aan het manipuleren van klanken: *Welke naam krijg je als je de o van Tom vervangt door een i?*
- Hou er rekening mee dat sommige klanken door coarticulatie moeilijker te herkennen zijn op de ene dan op de andere plek (bijvoorbeeld een ploffer zoals t is makkelijker in voet dan in teen);
- Laat de kinderen klanken **bewust uitspreken**. Ook klanken en letters lenen zich perfect tot onderzoek (*Hoe gaat dat als je mmm zegt?*) en dat past bij de eigenheid van jonge kinderen.
 - **Combineer** werken aan klankbewustzijn met een aanbod van en **aandacht voor letters**:
 - Wanneer je kinderen woorden met een bepaalde beginklank laat zoeken, kan je de gevonden woorden opschrijven.

Bekijk zeker ook

Werken aan beginnende geletterdheid bij kleuters (letterkennis)

Bron

- Bleses, D., Hojen, A., Dale, P. S., Justice, L. M., Dybdal, L., Piasta, S., Markussen-Brown, J., Kjaerbaek, L., & Haghish, E. F. (2018). Effective language and literacy instruction: Evaluating the importance of scripting and group size components. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 256–269. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.10.002>
- Trioen, M., Taelman, H., Geudens, A., Schraeyen, K., Missinne, L., Casteleyn, J., Simons, M., Smits, T.F.H. (2021). *De schijnwerper op taal. Taalintegratie voor leerlingen die daar extra nood aan hebben*. Universiteit Antwerpen. www.taaltrajecten.be